

עבודת ההכנה לקראת יו"ט פורים לעקור את תחושת ה'מקריות' וה'טבע' שבנו!!!

ולכאור' הלא אדרבא, כדי לפרסם הנס ולהחדיר בנו אמונת השי"ת היה להם לנסח את המגילה בדרך של הזכרת שמו יתברך, ולהכניס מתורה של בעל פה המבארת לנו בגמרא את גודל הנסים שהיו במהלך נס פורים, וכגון זכות תפילתו של משה רבנו מלמעלה ומרדכי מלמטה. את הזכות של תפילתם של הכ"ב אלף תינוקות של בית רבן, את נס נידוי השינה של אחשוורוש ופתיחת ספר הזכרונות. נס חרבונא שהוא אליהו הנביא וכדומה וכיוצא בזה עוד הרבה נסים שהזכירו חז"ל הק'. ובודאי יש בזה כוונה עמוקה.

« מדוע העלימו מרדכי ואסתר את מעשי הנסים במגילה??! »

כתיב בפרשה ויקחו לי תרומה וגו' (שמות כה, ב). **החתם סופר** מדקדק בסדר המקראות שנאמרו בריש הפרשה, כי מתחילה נאמר באריכות ויקחו לי תרומה, וממשיך הכתוב לפרט וזאת התרומה אשר תקחו מאתם (שם א), ורק לבסוף נכתב ההסבר לאיזה צורך נועדו התרומות, כמו שאמר הכתוב ויעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, ח).

« מהו החסרון הגדול ביותר של עמלק??! »

בשבת שלפני פורים קורין את פרשת 'זכור', שהוא זכירת מעשה עמלק ומחייתו. ובספר החינוך (מצוה תר"ג) כתב על זה בזה"ל: "ודין יהיה לקרותה ביום פורים, לפי שהוא מענינו של יום, כי המן הרשע היה מזרעו, אבל להודיע שקדם נס זה נצטוינו בזכירה זו קבעו הפרשה קדם לפורים, אבל סמכוה לפורים וכו'", עכ"ל.

ולכאורה היה מן הראוי להודיע תחילה על עצם מצות עשיית המשכן, ואח"כ לפרט אלו דברים נצרכים לבנייתו ולהקמתו כגון זהב כסף ונחושת וכו'. וממה שהקדים בקשת התרומה תחילה נראה כאילו יש כאן עניין בתרומה ובנדבה בפני עצמה ללא שייכות לעשיית המשכן, והוא תמוה.

עוד יש להבין, מה דאי' דמועד חג הפורים הוא היחיד שישאר לעתיד לבוא, כמובא במדרש שוחר טוב (משלי פרשה ט) "כל המועדים בטלים וימי פורים לא יהיו בטלים, שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם (אסתר ט, ח)".

כדי לבאר את דברי החינוך יש להקדים. כתוב בפרשת כי תצא אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים (דברים כה, יח). התורה הק' מונה רשתו של עמלק, אשר קרך בדרך' לשון 'מקרה' - היינו בהתנפלות פתאומית, ולשון 'קרי' - שהיה מטמאן, ולשון 'קירור' - שצינן את ישראל מרתיחתם, שעד מעשה עמלק היו דומין בעיני העמים כאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה.

ומפרש המהר"ש אלקביץ (בספרו מנות הלוי על מגילת אסתר), בזה"ל: "מה שאמרו 'כל הימים טובים יהיו בטלים', אין הכוונה שיתבטלו לגמרי ולא יחוגו אותם, חלילה לומר כן, אך יתבטלו כדבר הבטל בשישים נגד הניסים הגדולים אשר תחזינה עינינו במהרה, חוץ מנס הפורים שלא יתבטלו, דגדול הוא מהניסים דלעתיד לבוא", ע"כ. ויש לבאר, מה היחודיות שבנס פורים יתר על כל המועדים כולם.

עוד כתוב 'ויזנב בך' - שחתך מילותיהם וזרקן כלפי מעלה בחירופין וגידופין, 'כל הנחשלים אחריך' - על מי התנפל, על חסרי כח, מחמת חטאם, שפלטן הענן. 'ואתה עיף ויגע' - בדרך. ומסיים הפסוק 'ולא ירא אלוקים', ופרש"י וז"ל 'ולא ירא - עמלק, אלקים - מלהרע לך'.

עוד יש לתמוה תימה גדולה מה שנראה בעליל שמרדכי ואסתר נסחווה את מגילת אסתר בסגנון של הסתר והעלמה גמורה. כמו שאנו רואים שהם נזהרו שלא להזכיר שם שמים במגילה לא בשם ולא בכינוי, ואדרבא אם יבוא סופר ויכתוב המגילה בתוספת שם שמים, הלא מגילה זו תהא פסולה.

והק' מרן הגר"ז זצ"ל, לאחר שהכתוב מונה כל מיני רשעות ושפלות ואכזריות של עמלק, מסיים בטענה נוספת 'ולא ירא אלוקים' כאילו שלאחר כל טענותיו ית' לעמלק על גודל רשתו, טענת - ולא ירא אלוקים עולה על כולם, וצריך להבין מהו העומק בטענה זו.

כמו"כ כל הסגנון נכתב בצורה של 'צירוף מקרים' בלי שיבלוט וידגש את מעשי הנסים השזורים מתחילתו ועד סופו. כאילו שמחמת סיבה אישית הרג המלך את ושת, ובעקבותיו זה אך טבעי שלאחר מכן יחפש נערה יפה, ובמקרה מצא את אסתר היותר יפה מכל הבולות, ובמקרה מרדכי מתהלך לדעת את שלום אסתר, ובכך במקרה שמע מה שדיברו בגתן ותרש ובכך הציל את המלך, וטבעי הוא שייכתב זכותו בספר הזכרונות על שהציל את חיי המלך.

אי' במדרש (אסתר"ד פה, ח) על הפסוק ויגד לו מרדכי כי את כל אשר קרהו (אסתר ד, ז), בזה"ל: "אמר להתך לך אמור לה, בן בנו של קרהו בא עליכם, הה"ד אשר קרך בדרך", ע"כ.

וכמו"כ זה לא כ"כ מוזר שמפעם לפעם תידד שנת המלך ובמקרה הביאו לו ספר הזכרונות, ובמקרה נפתח בדיוק בסיפור הצלת חיי המלך על ידי מרדכי, וטבעי הוא מכבוד המלכות לשלם לזה שהציל את חיי המלך.

ובביאור דברי המדרש כתב בספר ישמח ישראל (להאדמו"ר מטשארטקוב זצ"ל) בזה"ל: "הנה יש להתבונן במה שאמר משה ליהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק, וזו מלחמת טבעית, ולמה לא הכניעו בדרך שלמעלה מדרך הטבע כמו שהיה במצרים ובקריעת ים סוף, שהיה הכל בדרך נס, גם שמואל הנביא אמר לשאול להלחם בעמלק באופן טבעי, וגם נס פורים היה בדרך הטבע, ובודאי שיש לזה סיבה מיוחדת אשר בחרו במלחמת עמלק דוקא בדרך הטבע."

וכמו כן חלקו של המן בפרשה נכתב באופן טבעי ביותר. שהמן היה שר גדול שונא ישראל כנהוג בכל הדורות, ובהיות שאסתר ראתה לנכון להגן על עמה, בקשה עליהם חיים וחסד, ואחשוורוש שמלך טפש היה, הסכים להרוג את המן שרו, מפני אשתו, כמו שקודם הרג את אשתו מפני שרו, ובכך גלגלו את כל הנס הגדול של ההצלה.

"אך הענין, כי שיטת עמלק היתה כי עזב ה' את הארץ, ואין דעת וחשבון בארץ מתחת, רק הכל יתנהג בדרך הטבע, ובדרך הטבע כל דאלים גבר, ועליו נאמר אשר קרך בדרך, מגמתו היתה להביא קרירות באמונה,

והשגחתו, רק אחר צירוף כל המעשה כולה מרישא ועד סיפא, ניכר ונראה איך שהכל מסובב ומונהג ממנו ית"ש.

ולכן חייבו חז"ל הק' לפני שמגיע יו"ט פורים, לעקור ולשבר את הקליפה הזאת ולמחות את שמו של עמלק, ורק אח"כ אנו יכולים לחגוג באמונה שלימה וטהורה את נס הפורים.

ולכן אמרו בגמ' (מגילה יד.) 'קרייתא זו הלילא', כי בקריאת המגילה אנו מפרסמים בריש גלי, שאנו מכירים בכך שאין עוד מלבדו ואפס זולתו, אין שום טבע בעולם כלל, רק הכל בהשגחה וממנו ית"ש, וזהו הרי מהותו של 'הודאה והלל' שאנו מודים להקב"ה בזה שאנו אומרים לו שאנו מכירים בכך שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

והגה"צ המשגיח רבי נתן וכתפויגל זצ"ל היה אומר, שחיינו של כל אדם ואדם, הוא בדיוק כמו מגילת פורים, שבכל פרט ופרט של החיים לא מתגלה להאדם איך שהכל ממנו ית"ש, ואיך הקב"ה מסבב סיבות שונות ומשונות כדי להגיע לדברים מסוימים ומיוחדים לתועלתו ולתכליתו ולטובתו של האדם, אולם האדם צריך לשים לב, להבחין ולראות את כל המגילה כאחד ולנסות לראות את יד ה' המנהיגו.

וע"פ כל זה מובן מאד, מה ששאלה אסתר לחכמים (גמ' מגילה ז.) 'כתבוני לדורות', ר"ל, היינו שיהא לדורות לימוד, שאפי' בדרך הטבע יש השגחה פרטית, והכל נעשה בחשבון נפלא.

ולפי"ז מובן מה שכתב האבן העזרא (אסתר ד, טז) "...והנה אסתר בטחה באלקים, על כן התענתה ולא בטחה ביופיה, כי פני המתענה תשתננה, אף כי עם יום השלישי", עכ"ל.

ר"ל, אסתר הגיעה לדרגה כזו, שלא סמכה כלל על הטבע, כי ידע שהכל מאת הקב"ה וממילא צריך רק להתפלל להקב"ה, וזהו מה שרצתה שיכתב לדורות.

ולפי זה מבואר שפיר מדוע בחרו מרדכי ואסתר לכתוב המגילה רק דרך מקרה, כי זאת היתה כוונה תחילה להשריש בנו שאין מקרה בעולם. זוהי המלחמה כנגד עמלק. משום הכא לעתיד לבוא שיתגלה כבוד השי"ת נאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' (ישעיהו יא, ט), היינו לדעת שאין עוד מלבדו, וזהו השמחה האמיתית לדעת שאין מקרה בעולם והכל מתנהג בהשגחת פרטית.

וזהו מה שמבואר במהר"ש אלקבץ שהזכרנו לעיל, דאין הכוונה שלא יחוגו את המועדים האחרים, אלא שיתבטלו ביחס לניסים המפורסמים שיהא לעתיד, כלומר, מהות החידוש והגילוי שיהא לעתיד יהא בטבע עצמו, לגלות שאין טבע בעולם כלל, וכל המקרים משועבדים לו יתברך, ובפורים כמו כן אירע גילוי הנס שבטבע, ואם כן אותו מסר שיוברר לעתיד כבר נתברר כמוהו בפורים, ולמה שיתבטל לעתיד.

ובזה מבאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, (בספרו דרש משה תוריע) מבאר, את דיוק המפסוקים בתחילת הפרשה. כי יסוד האמונה הוא לדעת שהכל הוא של הקב"ה, והוא אדון עלינו ועל כל אשר לנו, ואין להקב"ה חפץ בנתינה הבאה מתוך הרגשה כאילו הוא - האדם - הנותן נדבה, אלא רק אם באה מתוך ההכרה הברורה אשר לו הכסף ולו הזהב.

ועל כן אילו היה נכתב תחילה וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, היה מקום לטעות ולחשוב שהקב"ה זקוק לנדבה לצורך בניית המשכן, והאמת שאין לו שום צורך בנתינה כזאת, על כן הקדים לבקש ויקחו לי תרומה, בלא להסביר מה צורך יש בדבר, אלא שיתנו את כספם וממונם כי כן ציוה המלך שהוא אדון הכל, והנותן מבלי לדעת על מה ולמה נצרך לזה מבקש הכסף הרי זה מראה על הרגשתו שאינו אלא שומר על המעות, ורק לאחר מכן ניתן כבר לגלות את התכלית בדבר שהוא לעשות את המשכן.

ובכדי לקיים שיטתו עשה מלחמה בישראל להראות אשר איש זרוע לו הארץ, ולכן כדי להכניעו נחוץ היה להראות ולהוכיח את הביטול והשקר אשר בשיטה זו, וכי גם הטבע יתנהג בהשגחתו של הקב"ה ולית אתר פנוי מיניה, בשביל זה נחוץ היה ללחום אתו גם בדרך הטבע להראות אשר גם הטבע יתנהג ברצונו ובהשגחתו ית".

"ועל פי זה יתבאר המדרש הנ"ל, דמרדכי צוה לאסתר שתתחנן לפני המלך וזו הצלה טבעית, וחשש שאסתר תהרהר אחריו איך יתפוס מרדכי דוקא את דרך הטבע ולא ירצה להשתמש באופן למעלה מהטבע, על זה רמז לה 'בן בנו של קרהו עומד עלינו', בנו של עמלק אשר שיטתו כי הכל מקרה הוא, ולכן נחוץ שנתפוס גם אנו בדרך הטבע להראות שגם בטבע הכל בהשגחה עליונה, כי אין דבר מקרי בעולם, לכן נס פורים היה גם כן מלושב בדרך הטבע. עכ"ד.

ולפי"ז מיושב קושיית הגרי"ז, דהתורה בא ללמדנו מהיכן בא שיטה זו של עמלק - לכפור בהשגחה ולתלות כל דבר במקרה, זה בא משום 'ולא ירא אלוקים', שהרי כדי להבין בנס שהוא נס, וכדי להשיג את ההפשטה הנסית מהעיטוף הטבעי שבכל נס, צריכים חכמה יתירה ובינת נבונים, נדרש מהאדם קצת הסתכלות רוחנית ועילאית, ועיקר העיקרים זקוקים לאמונה עמוקה, וכיון שעמלק אינו ירא אלוקים ממילא אין לו הסתכלות רוחנית, וממילא אומרים שהכל טבע.

הספרים הק' אומרים שתיבת מקר"ה היא אותיות רק מה', לרמז שבגוף הטענה לומר על הכל 'מקרה', טמון האמת שהכל 'רק מה', והוא משגיח ופועל הכל. וגם עמלק שמקרר את האמבטי"ה הכוונה מקרר 'המבט י-ה', כלומר ההסתכלות לדעת שהכל מה'.

« לפני פורים צריכים לעקור את קליפת ה'מקרה'!! »

והנה, אי' בדרשות חתם סופר (ח"א קפב:), שלכן אמרו חז"ל (תענית כט:) משנכנסת אדר מרבים שמחה, ופי' רש"י "מי ניסים לישראל, פורים ופסח", ומבאר החתם סופר כי הפרש גדול יש בין ניסן לאדר, כי בניסן היה הנס שלא כדרך הטבע ביציאת מצרים וקריעת ים סוף, ונס כזה פרסומו גדול יותר, ומכל מקום אינו מתפרסם את ענין השגחת ה' בתמידות על כל פסיעה ופסיעה.

לעומת זה בניסי אדר, אמנם לא נשתנה דבר מטבעו, ולא היה שום פעולת אדם ביניהם, אבל המתבונן בדברים מתחילת סעודת אחשורוש עד סוף מעשה המגילה, יראה ויכיר את ההשגחה הנפלאה בהנהגת סדרי העולם, כאשר כן הוא פעולתו עמו כל יום ויום, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו, ולכן הכרה זו מחדיר באדם שמחה, שניכר בו יותר השגחת הבורא הפרטית עלינו.

והיינו מה שכתוב במגילה וַיְמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מֵתוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזָכְרָם לֹא יִסּוּף מִזְרְעָם (אסתר ט, חח), שיש בזה ב' בחינת, א', שיתעורר כל אדם בפורים ויכיר עי"ז נפלאות תמים דעים והשגחתו. והב', בפועל ממש, לא יעברו מתוך היהודים, שבכל דור ודור כן הוא, כי אין זה סיפור שהיה כבר, ולא יהיה יותר, אלא לא יעברו מתוך היהודים, וזהו עיקר אמונתנו, כמו"ש הרמב"ן (סוף פרשת בא) "מי שאינו מאמין בזה אין לו חלק בתורת ה'".

ונראה דזה הביאור בדברי החינוך, כי הצעת דבריו הק' הוא, כי עמלק הרי הוא מקור הקליפה של ה'מקרה', כמו שכ' בתורה הק' 'אשר קרן'. קליפת עמלק היא זו הגורמת ומחדירה את הקרירות ואת המחשבות שהכל מקרה ודרך הטבע, ואין בורא ומנהיג לעולם ח"ו.

ואליבא דעמלק אין בהשתלשלות הסיפור של פורים שום נס ופלא, רק גלגולי מעשיות ופוליטיקה בין מלכים ושרים שוטים, ש'במקרה' עשה כל אחד ואחד מה שעשה, ובכל פרט ופרט לעצמו אין רואין יד ה'